

Nro. 40.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből Kedden November 17-ik napján 1812-dik
esztendőben.

Orosz Birodalom.

A' Frantzia nagy ármáda Oktob. 19-dikén *Moskaut* oda hagyván, *Smolensk* felé közelített, melyről e'képpen írtak *Wilnából* Nov 5 dikén: —,
„A' *Moskauból* ide érkezett leg újabb tudósítások szerint, semmit nem kételkedhattünk az eránt, hogy a' Frantzia fő ármáda, nem fog a' Moskaui vidéken téli szállásra menni. Olyan mozdulások vétettek észre az ármádánál, melyek azt mütatták, hogy ezt a' véghetetlen nagyságú elégett helyet, az Orosz Birodalom' leg első és hajdanában leg szebben virágzott fő városának maradványát, oda fogják hagyni a' Frantzia és egyéb szöveteéges seregek. Ez a' vélekedés bé is telyesedik. *Napoleon* Császár Oktob. 19-

dikén oda hagyta a' *Kremlet*, és fő hadi szállását a' *Troiskoi* nevű kastélyba tétette által (Mint ezek az itt következő helyek a' *Moskauból Mosaisk* felé jövő nagy úthoz képpent szólván, a' bal, vagy *Kaluga* felé menő út felé esnek), a' hol 20-dikban is meg maradott; az után a' maga valóságos czélzásának eltitholása végett az ármádával egy oldalfélt való fordulást tétetvén, 21-dikben *Ignatziowba*, 22 dikben pedig *Fominskoibe* jött hadi szállásával; 23-dikban *Borowskban* volt a' Császári fő hadi szállás. Október 22-dikén történt, hogy a' *Trevisói* Hertzeg Marschal *Mortier Wereja* felé fordulván seregével, a' *Sándor* Császár Adjutánsát Gen. *Vincigeródet*, éppen midőn abban foglalatoskodott volna, hogy 500 Kozákokkal a' Frantzia hadi línéán keresztül vágjon, elfogta. —

„Az Orosz ármáda, azólta, hogy *Moskau* mellett elmenvén a' *Vladimir* felé menő útról eltért és *Kalugához* érkezett, folytában a' *Naravize* mellett *Tarutinónál* feküdt sántzokkal meg erősítetve lévő lógerben. Azt az egy tsatát kivévén, melly Oktob. 18-dikán a' Frantzia ármáda előljáró tsapatjai és a' Kozákok között történt, 's a' melyben a' Nápolyi Király magát ditsőséggel fedte-bé, mind eddig az ideig tsendesen nyugodott az Orosz ármáda az említett lógerben. Hanem ekkor, t. i. Oktob. 18-dikán, eszébe vévén azt, hogy a' Frantzia ármáda a' *Kaluga* felé menő egyenes úton, feléje útnak indúlt légyen, azonnal felkerekedett a' maga tanyájából, és *Maloiaroslawecz* nevű kised város felé kezdett nyomúlni. *Napoleon* Császár, azonnal, hogy az Orosz ármádának ezen mozdulását

szébe vette, a' maga ármádáját, melly már akkor *Wereja* felé folytatta útját, megállította, és az Olasz Vice-Királynak megparantsólta, hogy a' feléje menő Orosz ármádanak menjen eleibe. Generális *Delczon* a' Vice-Király' előjáró seregével Oktober 23 dikán a' *Prottwa* vize bal partjára *Maloiaroslavec* mellé megérkezett, és ezen víznek az általmenetelre alkalmas pontját elfoglalván, ott a' hídakat helyre állíttatta. Az Oroszoknak két osztályaik Oktober 24-dikére víradó éjjel a' nevezett várost, és a' víznek jobb partja felől lévő igen jó fekvésű halmokat elfoglalták. A' tsata akkor reggel elkezdődött, és nem soká a' város mellé az egész Orosz ármáda megérkezett. A' *Deltzon*, *Broussiers*, és *Pino* vezérlések alatt lévő Oszályok, az Olasz testőrző seregekkel egyetemben, az egész reggelt verekedéssel töltötték - el. Az ellenség mindent elkövetett, hogy ezen igen jó fekvésben megmaradhasson, de kiverettetett belőlle rendkívül való vesztéssel. —

„Oktober' 24-dikén *Gorodina* nevű faluban (*Maloiaroslawet*ztől északra valami 1 óra távolságra) volt a' Fr. hadi szállás. —

Oktober' 25-dikén az egész Frantzia ármádia azon a' helyen gyülekezett volt *Maloiaroslavec* városa megett özsze, melly helyen egy nappal az előtt az ellenséges ármáda feküdt. A' Császár maga is bé ment ezen kis városba; lóháton körül járta a' szélső vigyázók' lineáját; és az ellenség' fekvését recognoscirozván, a' következő napon történendő ütközetre nézve minden rendeléseket megtett: hanem az Oroszok magokat 26 dikra vírradó éjjel ismét vissza von-

ván, 's az *Eckmühli* Hertzeg (M. Davoust) az el-
lenségnek kergetésére hátra hagyattatván, a' Fr.
ármádának több része, ismét *Wereja* felé folytatta
útját."

„Azolta, hogy az Orosz ármáda magát Ok-
tober' 26-ikán e'képpen vissza vonta, semmi vere-
kedések nem történtek; a' Fr. Császári fő hadi-
szállás November' 2-ikán *Wiasmában* volt, és úgy
látszott, hogy a' nagy ármáda a' Duna vize te-
lé folytatta útját."

Azon Olvasóink, a' kik az 1806-ik esztendőbe
foyt történetekre vissza emlékezni kívánnak;
méltó figyelmetességgel elolvashatják az itt követ-
kező levelet. Ezt 1806 ban Deczember 29-dikén
írta volt *Moskauból* ennek elégetője Gróf *Ras-
topschin* a' Császárához: —,

„Császár! Az esküvés, mellyet a' Felséged
kezébe letettem, hűségem' kezessége Felséged
előtt. Egy keresztény embernek, egy hűségem'
alattvalónak kötelességét teljesítem, midőn Fel-
ségedet bizonyos dolgok eránt figyelmetessé te-
szem, mellyeknek kitanulására éngem' a' jelenva-
ló környülállások, az emberek' megismerése, 's
az a' buzgóság vezéreltek, a' melly buzgóság
éngem a' haza ditsősége, és a' nemesség' meg-
tartatása eránt lelkesít, mellyet a' trónus' gyá-
molának lenni maga Felséged is megismért. E
a' fényes gyülekezet (a' nemesség) a' *Pojarsky*
és *Minine* lelkétől elevenítettvén, mindenét fe-
áldozza a' hazáért, és büszke, hogy az Orosz
nevet viselheti. A' militzia (regulátlan katoná-
ság), melly már organizáltatva van, általhá-
hatatlan gátat teszen a' világ' ellensége eleibe,
és meg fogja velle bánatni annak kívánását, hogy

abba az Istentől oltalmaztatott Országba bérontott, mellybe 100 esztendőktől fogva semmi féle ellenség bétenni nem mérészlette a' lábát. —

„Hanem mind ezek az eszközök, mindezek a' készülétek haszontalanok lesznek, ha a' nép a' képzelt szabadság' megnyerésének óhajtása által a' nemesség' veszedelmére lázzasztódik, melly most annyival könnyebben néki adhatná magát a' bünhődésnek, hogy szemei előtt áll a' Frantziák' példája, és elkészítette van az által a' boldogtalan megvilágosodás által, mellynek a' törvények' és trónusok' felfordulása elkerülhetetlen következései. —

„Az idegeneknek az Orosz birodalomból lett elküldtetések semmi jót nem szült; mivel hogy 40 idegen között alig találtatott egy, a' ki arra határozta vóna magát, hogy eltávozzék azon országból, mellyben az idegen betsültetik, és szerentsés lehet. A' Frantziák, a' kik ezen környülállások között nálunk a' hazafiúi hitet letették, azt tsak félelemből, vagy az itt maradhatás' kívánásából tselekedték, de le nem tettek leg kissebbet is abból a' hajlandóságból, mellyel az Orosz Birodalom' ártalmára törekednek; tsak Napoleont várják, hogy szabadokká tehesék magokat. Császár! tisztítsa - meg Felséged ezektől az Orosz Birodalmat; parantsólja - meg Felséged, hogy a' papokon kívül mind küldetessenek - ki a' határról ezek az istentelenek, kiknek boldogtalan befolyások az eltévedett alattvalóknak lelkeket és elméjeket megvesztegeti. —

„Hivatalom, esküvésem, lelkemesmérete parantsólják, hogy megfeleljek szent kötelességemnek, szemei eleibe terjesztvén Felségednek az

igazságot. A' Mindenhatónak nevében kérem tehát Felségedet, hogy az elmúltakra, a' jövőre, a' *Stepanoff* árulásaira, az elméknek indulataikra, a' *Philosophiára*, a' *Martinistákra*, és a' *Moskai* militzia' *Kommendánsának* választására emlékezzék. Mutassa magát néhány napokig ezen fő városban, hogy Felséges jelenléte az egyenetlenkedés, a' törvényekről való elfelejtkezés, 's az előljáróknak megvettetések által tsaknem egészen kióltatottszeretetet, a' lakosok' szíveikben eleveníttse - fel. —,

„Felségednek

„alázatos és hűséges szolgája
Gróf *Rastopschin*.

Ezt a' levelet minden jegyzés nélkül adta - ki a' *Monitör*. Ugyan ezen alkalmatossággal több Orosz leveleket is adott - ki. Ilyen *Gen. Markoffnak* egy levele, mellyet ő *Moskai*ból a' múlt Sept 5-dikén küldött *Rastopschin*hoz. Ennek elején az Orosz nagy tábornak akkori mozgásairól ír (mellyek már elégge tudva vagynak), 's e'képpen végzi szavait: — „*Barklay de Tolly* folytában megmarad az első ármáda vezérlésében és a' hadi ministerségben. Még mind folytatja a' —ral (nem íratik kivel) való levelezést. Rút magaviseletéért semmit sem szóllottak néki; de úgy látszik, hogy *Hertzeg Kutusow* azért tétélet a' két ármádának fő vezérjékké, hogy azoknak addig vólt két vezérjeik (*Barklay de Tolly*, és *hertzg Bagration*, ki már meghalt), nem voltak egymással egyetértésben.“

„*Markoff*.

Ezután következnek még a' *Monitör*ben valami *Leppich* nevű embernek három levelei, ki-

nek neve után azt a' jegyzést teszi a' Monitör, hogy ez a' *Leppich* nem egyéb, hanem egy *charlatan mechanicus*, 's mint látszik a' már tudva lévő pokolbéli machinának (a' nagy levegői golyóbisnak) igazgatója volt lévén, a' kinek *Rastopschin* küldözte a' munkához kívántató sok pénzt. —

Eznek három levelei *Rastopschinhez* ezek: —

1)-sö levél. *Aug. 11-dikén* 1812: — „Kérem az Urat, küldjön ezen alkalmatosságtól Bankó Obligátziókban 12,000 Rubeleket. Tisztelem Ex.ádat, és vagyok, etc. —“

„*Leppich*.”

2) dik levél; *Sept. 5-dikén*, 1812: — „Nem képzelheti Exc.ád, melly sok munkába kerüljön nékem az én golyóbisomnak megkészítése. Dolgosaimnak leg kissebb gyakorlottságok sem lévén a' munkában, mindenhez magamnak kell látni, 's minthogy oroszúl nem tudok, tsak német embereket vehettem - fel. Mind ezek az akadályok meggátoltak abban, hogy ma a' levegőbe felevezhessek. Végezetre tsakugyan készen van már most a' golyóbis. Holnap déltájban tsalhatatlanúl fel fogok evezni, 's néhány óráknak eltelések után, *Moskauból* leg alább meszszenéző tsóvel szemlélni lehet a' golyóbist a' levegőben. —“

„*Leppich*”

3)-dik levél; *Sept. 8-dikán*, 1812: — „Gróf uram! nem képzelheti Exc.ád, melly sok nehézséggel kell küszködnöm, hogy feltételemben fel ne süljek; mindenek között pedig leg inkább kedvetlenít az, hogy tegnap, mikor már mindenek készen vóltak, a' machina' rúgói nem tettek ol-

lyan szolgálatot, a' millyent kellett volna tenniük, mivelhogy az atzél, melyből készültek, rossz vólt; szárnyaim' segedelmek által tsakugyan jól felment a' machina: de ekkór a' rúgók törtek el, melly miatt félbe kellett hagynom a' munkát. A' golyóbis meg van tóltve, 's a' több hozzá tartozó készületek is mind jó rendben vannak; nagyon megörvendeztetne Exc.ád, ha mind ezekről személyesen meggyőződni kívánván, a' maga jelenlétével megtisztelné. Ezen időhaldásnak, mint mondánk, egyedül tsak a' rossz atzél az oka, pedig egész Moskauban nem lehet ennél jobbat találni. De megígérte nékem egy valaki, hogy szerez jó atzél, 's az áltai ki fog éngem' segélleni a' bajból, 's azután mindenek jól fognak menni."

(Már jó ideje, hogy megjegyzték a' közönséges levelek, hogy ez a' levegői golyóbis, az egész hozzá tartozó históriával, levelezéssel, 's lármával egyetemben, nem egyéb, hanem tsak vakítás, és arra szolgáló fogás vólt, hogy a' *Moskai* lakosok meg ne sajdíthassák azt, hogy ezen város azon esetben, ha a' Frantzia ármádát oda tsakugyan bé kell botsátani, minden szegletein meg fog gyújtatni; a' mellyre használtattak végezetre valósággal is azok a' gyújtó eszközök, mellyeken *Leppich* olly sokáig munkálódott más szín alatt).

A' *Smolenski* és *Moshałski* tsatáról is jöttek ki újabb és hosszú tudósítások; de ezek is mind tsak a' régibb és már tudva levő dolgokat adják más szókkal elő, melyre nézve most elhalgathatjuk őket.

Még Octóber 14-dikén e'képpen írt volt egy Frantzia tiszt *Moskwából* a' Párisi újságírókhoz, név szerént a' Journal de l' Empir' kiadó-jához: —,

„Naponként érkeznek hozzánk a' segítségek; ármádáink rettentő tekintetet mutatnak: ennekfelette meggyógyúlt sebeseink is nagy számmal visszaérkeztek már Regimentjeinkhez, a' kiknek meggyógyulásokat különösen segéllette az itt lévő egészséges levegő, 's az idei szép idő. A' szerentse minden tekintetben kedvez nekünk; a' tél közönségesen hamar bé szokott itt állani: nekünk leg szebb őszi időnk járt. Ez előtt tsak két nappal láttuk esni a' havat. Minden készületeket teszünk a' téli szállásokra való menetelhez. Egy ország sints a' világon, a' hol az emberek jobban hozzá vólnának készúlve a' téli hideghez, mint itt; mellyet még nagyobb tökéletességre fog itt vinni a' Frantzia industria. Alig lehet azt a' könnyüseget képzelni, mellyel a' mi katonáink minden féle climához hozzá tudnak szokni, 's mindenféle szokásokat és rendtartásokat fel tudnak venni. Egyátallyában nintsen semmi fogyatkozásunk; jó ruhánk van; elég tüzi fánk, elég eleségünk van. A' mi az időtöltésbéli gyönyörúségeket illeti, meg kell vallanunk, hogy ezen tekintetben nints ugyan semmi bőségünk; de theátrumunk is van olyan, a' millyennel Páris-tól 700 óra távolságra megeleghetünk. Olykor olykor szemlélünk megérkezni hozzánk Orosz szökevényeket is, a' kik többire Lengyelek lévén, honnyi zászlóik alá térnek vissza. Mind ezek egy szájjal erősítik, hogy az Orosz ármá-

da rossz állapotban van; a' tsapatoknak tsak az első sora áll rendes katonákból, a' többek tsupa paraszt rekruták, rossz a' fegyverek és ruházatjuk. Napoleon Császár tsak nem szüntelen lóháton ül; alig telik-el egy nap, a' mellyen mustrát ne tartana, vagy új sántzoknak építtetések eránt ne tenne rendeléseket, vagy az ispotályokat meg ne látogataá. Ez a' szüntelen való mozgás igen hasznos az egészséginek; 20 esztendőnek lefolyások alatt soha nem vólt ő F.ge egészségesebb, mint a' fegyvertsörgés és a' tábori viszontagságok között."

Medy zűrzavarosok lehettek az Orosz birodalom északi részeiben 's különösen Petersburgban September' utolsó 's Oktober' első heteiben a' környűlállások, megítélhetni a' következő levélből: —,

„*Stockholm* Oktober' 20-dikán. Minden tudósít saink, mellyeket az Orosz Birodalomból veszünk, igen keservesek. *Petersburgból* minden felkelhető vagyon, a' minek tsak valami betse van, rész szerént *Archangelbe*, rész szerént *Finnland* ába hordattatik nagy sietséggel. Az *Abói* levelek szerént olyan útasítás érkezett oda, hogy Báró *Armfeld*, kire a' van, mint mondják bízva, hogy ezen városban az Orosz Császári familia számára szállásokat készítsen, minden órán meg fog oda érkezni, abban az esetben, hogy ha ő Felsőgek Pétersburgot oda hagyni kén-teleníttetnének. Innen a' *Stockholmi* kikötőhelyből sok üres hajók eleveztek-el *Finnlandia* felé, azért, hogy olyan portékákat rakjanak ott fel, a' mellyek bátorságnak okáért Svétziába küldet-tenek által. —“ Nállunk egyéb eránt mostanában minden hadi mozgások megszüntek; Rege-mentjeink téli szállásokra mentek. — Némelly kül-ső levelek szerént olyan készületek vétetődtek észre a' *Cronstadti* kikötőhelyben, hogy az Orosz hadi hajós sereg abban az esetben, ha a' Fran-tzia ármáda miatt veszedelemmel találna fenye-

gettetni, azonnal elevezhessen az Angliai kikötőhelyekbe.

Török Birodalom,

Oktober 10-dikén írták Konstantinápolyból, hogy a' pestis, melly ott egy idő óta uralkodni kezdett, kegyetlenséggel dühösködik. Azon emberek' számát, a' kik itt a' döghalálnak már áldozatjává lettek, a' belső várost és annak külső részeit együtt vévén, 70 ezerre teszik. Vagy két rendbéli nagy égés is sok pusztítást tett a' külső városokban mostanság. Az elégett házak, magazinumok, és kalmárbólitok' száma ezerre telik.

Hasonló kegyetlenséggel kezdett a' pestis dühösködni *Smirnában* is; sőt *Adrinapolyban* is mutatni kezdette már a' maganyomait. Valami kereskedő hajók, mellyek az Orosz partok mellől érkeztek - meg a' Konstantinápolyi kikötőhelybe, azt a' hírt hozták, hogy az *Odessában*, ezen népes és nevezetes kereskedő Orosz városban egy időtől fogva uralkodni kezdett pestis, már Krimiába is által hatott volna.

A' leg újabb újságaink ezek:

A' legújabb tudósítás, a' melly ma a' Fr. nagy armácától kezünkhöz érkezett, *Moskauból* Oktober' 23 dikán, *Warschauból* pedig November' 10-dikén indult. A' veleje ennyiben áll: —,

„Napoleon Császárnak *Moskauból* Oktober' 19-dikén történt elhúvozása után, a' *Trevisói* Hertzeg (M. *Mortier*) hagyatott hátra a' *Kremelben*, oly rendeléssel, hogy minden katonai épületeket és erősségeket vettessen fel, a' mit ő 23-dikban reggeli 2 órakor teljesítvén, azután onnét a' leg hátulsó sereggel eljött. Minthogy pedig H. *Kutusow* az Orosz armádával még ekkor is oda nem hagyta vala azon tanyáját, a' melly *Kalugához* képpent északra oldalfélt állott, tehát a' Frantzia armáda olyan oldalfélt való fordulást tett arra felé, a' *Borowsk* felé menő országúton, hogy ezáltal a' nehézbagá zsiának és az armáda több részének *Smolensk* felé való út-

ja, fedeztessék (Ez a' fordulás okozta azokat a' verekedéseket, melyekről újságuak elején a' *Wilnai* tudósításban rövid leírás tétellett).

Marschal *Victor* és *St. Cyr*, seregeiket a' Dúna bal partja mellett *Ullánál* össze tsatolták, hogy *Polotzknál* a' *Wittgenstein* armádájának dolgot adjanak.

A' Hertzeg *Schwartzenberg* vezérlése alatt lévő Austriai segítő armádaiól a' folyó hónap 5 dikén indultak utolsó tudósításaiok. Az ő Hertzege fő hadi szállása ekkor *Bielskben*, előjáró tsapatja *Orlában* (a' *Narew* felső részei felé ezen víznek bal partja felől) állott.

Spanyol Ország.

A' Spanyol Király *Jósef Napoleon* a' Párisi újságok szerint Oktober 16 dikán indult vissza, az úgy nevezett Közép és a' Marschal *Soult* vezérlése alatt lévő Déli armádákkal Madrid felé.

Azt írják *Vittoriából*, hogy azok a' Frantziák, a' kik az Anglusoknak *Burgos* mellől való eltávozások után ezen várba bementek, Generális *Dubretont*, a' ki ezt oly díséretesen oltalmazta és megtartotta, győzedelmi szekérbe ültenék, és úgy hordozták szélllyel az úttzákon.

Annak a' Frantzia seregek számát, melly a' Királlyal *Madrid* felé nyomúl, 80 ezerre teszi a' Párisi újságok, és azt erőssítik, hogy ez a' sereg már megérkezett volna *Madridba*. Marschal *Suchet* hátra maradott *Valentziában* ezen tartománynak az *Alicantében* tanyázó Anglus és insurgens seregek ellen való fedezésire.

Hír - a d á s.

Ezennel hírül adatik, hogy az Ungvári Királyi Kamerális uradalom, a' folyó esztendőben Deczembernek 23-dikán, egy itt Ungvár városában lévő Apatikáját a' mellette lévő házzal együtt, a' melly két szobából, egy konvhaból, és egy laboratoriumból áll, *licitatio* által eladatattja, melyre nézve a' kiknek a' megvevésire kedvek leszen, az írt napon megjelenhetnek.